

Dnes v čísle:

Fakulta tělesné kultury UP do nového akademického roku
Proběhla XI. konference romanistů
Budeme znovu obětováni?
Červeným vínem u nás vyháníme ze sklepa...

Žurnál

5

Ročník 10 • Vychází 20. října 2000

České premiérové publikum na PdF UP

V rámci projektu rakouského Ministerstva školství byl nedávno dokončen dokumentární snímek *Sudetští Němci a Češi* zachycující vývoj česko-rakouských (česko-německých) vztahů v jejich historickém vývoji (s akcentem na 20. století a sudetoněmecké vztahy). Ve snaze dokončit realizaci české verze snímku, který by měl být zařazen do výuky občanské výchovy na

rakouských (případně i českých) školách, přijeli jeho tvůrci na konci minulého týdne na olomouckou Pedagogickou fakultu, aby zde získali potřebné připomínky a korekce z pohledu české strany. Českým premiérovým publikem se stali studenti a pedagogové Katedry občanské výchovy PdF UP, kterým se představili režisér snímku dr. W. Ramieng (Ministerstvo školství Rakouska), odborný poradce prof. A. Suppan (Institut für Osteuropäische Geschichte der Universität Wien) a rakouský ministerský rada dr. W. Hegering.

Dokončení na str. 3

Na snímku (zleva) prof. A. Suppan, dr. M. Hořínek a prof. F. Mezihořák před zahájením videoprojekce na PdF UP 13. 10.

Časový harmonogram, volební místa a kandidáti

V návaznosti na vyhlášení doplňovacích voleb do Akademického senátu UP dne 24. 10. 2000 rozhodl senát na základě § 8 zákona o vysokých školách o časovém harmonogramu voleb: **první kolo proběhne v době od 8 do 9 hodin, druhé od 9.30 do 10.30 a třetí od 11.30 do 12.30 hodin.**

Volební místnosti na fakultách: Cyrilometodějská teologická fakulta – rotunda, Lékařská fakulta – Teoretické ústavy LF, Filozofická fakulta – aula FF, Přírodovědecká fakulta – zasedací místnost Děkanátu PŘF, Pedagogická fakulta – posluchárna P15, Fakulta tělesné kultury – zasedací místnost Děkanátu FTK, Právnická fakulta – předsálí budovy 1 (PF).

Kandidáti (studentská část ASUP) jsou Ing. Petr Šimara (nar. 1966, CMTF), Mgr. Jindřich Čoupek (nar. 1973, CMTF), Mgr. Emil Kudrnovský (nar. 1976, PŘF), Mgr. Dana Sichertová (nar. 1975, PŘF), Mgr. Tomáš Matyáščík (nar. 1976, PŘF) a Jiří Zbořil (nar. 1980, PŘF).

-red-

Výstava k 50. výročí přijetí Všeobecné deklarace lidských práv v Galerii IC UP

Pod názvem *Všechna lidská práva pro všechny* byla v úterý 17. 10. v Galerii Informačního centra UP zahájena výstava k 50. výročí přijetí Všeobecné deklarace lidských práv. Vernisáž proběhla za účasti ředitele United Nations Information Centre v Praze A. Nicklische a prorektorky UP doc. L. Hornové, CSc.

Výstava, která po své premiéře v New Yorku putuje po mnoha světových galeriích, seznamuje se všemi třiceti články Deklarace a spolu s historickými dokumenty a fotografiemi zachycuje celosvětové snahy o zajištění základních lidských práv.

Jak v úvodu vernisáže uvedl doc. J. Fiala, vedoucí Katedry politologie a evropských studií FF UP, výstava je určena nejen posluchačům vysokých škol, ale i žákům a studentům základních a středních škol, kteří chtějí být seznámeni s problematikou lidských práv.

Expozici tvoří jednak dokumentární materiály a fotografie zachycující významné mezníky v historii aktivit OSN v oblasti lidských práv (vznik Komise pro lidská práva OSN, přijetí Všeobecné deklarace Valným shromážděním OSN v Palais de Chailiot v Paříži, jednání Mezinárodního tribunálu pro válečné zločiny

v bývalé Jugoslávii – Haag 1993, ustavení funkce Vysokého komisaře OSN pro lidská práva atd.), jednak fotografie významných světových fotografů ilustrující text jednotlivých článků Deklarace.

Výstava uspořádaná Katedrou politologie a evropských studií FF UP ve spolupráci s místní pobočkou Sdružení pro OSN a městem Olomouc, je přístupná v Galerii IC UP od 9 do 17 hod. (Po–Pá) a potrvá do 24. 11. 2000.

-mav-

Konference polonistů zahájena

V úterý 17. 10. byla v zasedací místnosti FF UP slavnostně zahájena mezinárodní studentská konference s názvem *Nová generace české polonistiky*. Přítomně přivítala doc. Marie Sobotková z pořádjící sekce polské filologie Katedry slavistiky FF UP a Andrzeje Jagodziński, první rada Velvyslanectví Polské republiky a ředitel Polského institutu v Praze. Během konference, které se zúčastní studenti z Olomouce, Ostravy, Brna a Bratislavy, bude předneseno několik referátů z oblasti jazykové a literárněvědné. Nejlepší z nich budou oceněny.

(Bližší informace přineseme v některém z příštích čísel Žurnálu UP)

-ano-

Studenti se setkali se zástupcem francouzské vlády

V pátek 13. 10. se v zasedací místnosti Rektorátu UP setkali studenti Kabinetu aplikované ekonomie (KAE) FF UP se zástupcem francouzského Ministerstva zahraničních věcí Jeanem Saudubrayem. Tématem rozhovoru byla úroveň výuky aplikované ekonomie v kombinaci s odborným francouzským jazykem na naší univerzitě.

Přednášky z odborných ekonomických předmětů probíhají jak v českém, tak i ve francouzském jazyce. Hlavní problém spatřují studenti ve špatném rozvržení a skloubení přednášek českých a francouzských odborníků. Jistými nedostatky podle nich trpí rovněž koncepce výuky (zrušení přednášek z makroekonomie).

Naopak velmi plodná je spolupráce KAE UP s Univerzitou Charlese de Gaulla v Lille, kam každý rok vyjíždí několik studentů na odbornou stáž. Jak uvedl prof. Noël Flagueul (na snímku), který na KAE přednáší ekonomii, cílem studia je seznámit posluchače s českou i francouzskou ekonomikou, s problémy souvisejícími s přijetím našeho státu do Evropské unie. Po absolvování by studenti měli nalézt uplatnění ve firmách s francouzskou účastí nebo v podnikcích přímo ve Francii.

-ano-, foto -tj-

Každý má právo na vzdělání. Vzdělání nechť je bezplatné, alespoň v počátečních a základních stupních. Základní vzdělání je povinné. Technické a odborné vzdělání budí všeobecně přístupné a rovněž vyšší vzdělání má být stejně přístupné všem podle schopnosti.

Článek 26
Všeobecné deklarace lidských práv.

Víte, že...

... na internetu se diskutuje o otázce zavedení školného na vysokých školách?
Pro zájemce o průběh i vstup do diskuse je k dispozici internetová adresa www.lidovky.cz.

-red-

ZPRÁVY, INFORMACE, OZNÁMENÍ

Děkan Filozofické fakulty UP vypisuje

výběrové řízení

na místo asistenta nebo odborného asistenta pro obory:

- jazykovědná bohemistika (Katedra bohemistiky); nástup 1. 9. 2001;
- novější česká literatura (Katedra bohemistiky); nástup 1. 1. 2001;
- čeština pro cizince (Katedra bohemistiky); nástup 1. 1. 2001;
- anglický jazyk (Katedra anglistiky a amerikanistiky); nástup 1. 1. 2001;
- nizozemská a vlámská literatura (Katedra germanistiky); nástup 1. 9. 2001;
- nizozemská jazykověda (Katedra germanistiky); nástup 1. 9. 2001;
- nizozemština odborná (Katedra germanistiky); nástup 1. 9. 2001;
- francouzský jazyk (Katedra romanistiky); nástup 1. 1. 2001;
- italská literatura (Katedra romanistiky); nástup 1. 1. 2001;
- španělský jazyk (Katedra romanistiky); nástup 1. 1. 2001
- polský jazyk (Katedra slavistiky); nástup 1. 9. 2001;
- polská literatura (Katedra slavistiky); nástup 1. 9. 2001;
- dějiny filmu s mezioborovými vztahy k literatuře (Katedra teorie a dějin dramatu); nástup 1. 9. 2000;
- světové divadlo (Katedra teorie a dějin dramatu); nástup 1. 9. 2000;

na místo odborného asistenta nebo docenta pro obor:

- moderní dějiny Evropy od r. 1789 do r. 1945 a dějiny mezinárodních vztahů (Katedra politologie a ES); nástup 1. 1. 2001;
- na místo docenta pro obory:
- estetika a teorie literatury (Katedra teorie a dějin dramatických umění); nástup 1. 1. 2000;
 - současný ruský jazyk (Katedra slavistiky); nástup 1. 1. 2001.

Požadavky: vysokoškolské vzdělání v příslušném oboru, praxe, publikační činnost, případně započaté doktorské studium.

Příhlásky do výběrového řízení, doložené osobním dotazníkem, životopisem, dokladem o vzdělání, přehledem praxe a publikační činnosti přijímá personální oddělení Filozofické fakulty UP, Křížkovského 10, 771 80 Olomouc, nejpozději do čtyř týdnů po uveřejnění.

-ffup-

jen několik řádků

Student získal grant

Možná jste si toho nepovšimli, je to neobvyklé: v seznamu držitelů vnitřních grantů UP je řada jmen s akademickými tituly, některá i se třemi, ale jedno jméno je tu bez jakéhokoli titulu. Student 3. ročníku Katedry politologie a evropských studií FF UP E. Weigl získal grant ve výši 40 tisíc Kč (viz ŽUP č. 3), což představuje šestinu disponibilní částky naší Filozofické fakulty pro vnitřní granty.

Jedná se o projev důvěry v mladou, svěží mysl v konjunkci s aktuálním tématem velkého sociálně ekonomického významu. O tématu vím pouze to, že strukturální fondy EU obsahují nepřehledně peněz k nápravě – k restrukturalizaci oblastí strádajících nezaměstnaností, úpadkem ekonomiky, špatnou dopravní situací, poškozeným prostředím atd. Třeba ten náš student naváže potřebné kontakty v regionu a v zahraničí, pronikne do pletiva vztahů a přijde s novými myšlenkami, kudy a jak na to. Možná se tento grant stane začátkem jeho budoucí profesní dráhy.

M. Hejtmánek

Seminář o antisemitismu

Ve dnech 26. až 27. 10. se na Katedře historie FF UP koná odborný seminář pod názvem *Národní podoba antisemitismu: Židovská problematika a antisemitismus ve spisech mimořádných lidových soudů a trestních komisí okresních národních výborů*. Téma pro některé studenty a učitele katedry není nové: před třemi lety měli studenti možnost analyzovat moravský lidovecký tisk z let 1938 až 1941 a vyhodnocovat jej z hlediska antisemitismu domácí provence. Spolu práce s pracovištěm Ústavu pro soudobé dějiny zaměřujícím se na židovskou problematiku se v následujících letech ještě prohloubila. Katedra historie získala spolu s ústavem a se Slezským ústavem v Opavě grant, jenž má ve čtyřech letech prozkoumat činnost mimořádných lidových soudů a určit, jak byla při procesech věnována pozornost případům týkajících se expropriace Židů z české společnosti. V roce 1999 se tak skupina studentů věnovala analýze spisů *Mimořádného lidového soudu v Olomouci*, aby se pak v roce následujícím o totéž pokusila ve Státním oblastním archivu v Zámruku, kde se nacházejí spisy hned tří mimořádných soudů pro východočeské regiony (Jičín, Chrudim a Hradec Králové).

Seminář, který nyní Katedra historie pořádá, je první příležitostí, kde mají účastníci grantu, ale i ostatní odborníci možnost přednést své příspěvky týkající se uvedeného tématu. Workshop je rozdělen do tří bloků. Čtvrteční dopoledne bude moderovat známá odbornice na českou židovskou problematiku dr. H. Krejčová. Po úvodních proslovech a přednášce o obecných aspektech antisemitismu (prosloví ji předseda olomoucké židovské náboženské obce Ing. M. Dobrý) bude věnována pozornost retribuicím v Čechách (Praha, Liberec, východní Čechy). Odpolední program pak zaměří svou pozornost na území Moravy a Českého Slezska. Hlavním řečníkem této části programu bude dr. M. Borák ze Slezského ústavu v Opavě, který svou

knihou *Spravedlnost podle dekretu* problematiku analýzy mimořádných lidových soudů a trestních komisí ONV před několika lety vlastně otevřel. Ale i jiné příspěvky by měly reflektovat stav dochovanosti spisů a jejich použitelnost při rekonstrukci českého antisemitismu. Díky značnému zájmu zejména mladších badatelů jsou dnes zpracovány nebo zpracovávány všechny moravskoslezské regiony, takže si v dohledné době budeme moci učinit celkový obraz o stavu antisemitismu v předválečném, válečném i těsně poválečném období u nás.

Páteční dopoledne bude věnována novým metodickým postupům, které jsou při práci na grantu užívány. Důležité bude zejména první veřejné předvedení počítačové databáze, která slouží k registraci kvantitativních i kvalitativních dat získaných v archívech. Speciální databáze umožňuje zachycení různých sociálních jevů, které by při klasickém postupu nebyly tak zřetelné. Následující příspěvky budou věnovány dalším plánům na rozšíření excerpčních aktivit na Slovensko a posouzení, zda speciální dokument, deník státního žalobce, je možným pramenem pro analýzu spisů MLS.

Jak je patrné, takto náročný seminář, náročný po stránce odborné, finanční i organizační, není myslitelné uspořádat bez trpělivé podpory vedení Katedry historie, která tak umožňuje svým mladším členům, a zejména studentům podílejícím se na přípravě příspěvků, ale i na excerpčních pracích v archívech, zdokonalit své praktické vzdělání. Fondy mimořádných lidových soudů jsou značně rozsáhlé (řádově stovky archivních krabic, tisíce spisů) a je nad síly jednotlivce je zvládnout s takovým nasazením, jak to např. ukázala parta studentů historie v letošním létě v Zámruku. Daří se tak realizovat smysluplnou odbornou aktivitu, která má rovněž pedagogický rozměr.

Mgr. D. Schallner, Katedra historie FF UP

SLOVO MÁ: PROF. F. VAVERKA, CSc., DĚKAN FTK UP

Fakulta tělesné kultury UP do nového akademického roku

První věta, která mi vytanula na mysli, když jsem byl redakci Žurnálu UP požádán o několik slov k zahájení nového akademického roku, byla: „Přežijeme rok 2001?“ Mám na mysli samozřejmě ekonomické hledisko, neboť o životaschopnosti a potřebnosti studia na FTK UP z hlediska celospolečenských potřeb nepochybují. Velmi záhy jsem si však uvědomil, že nový rok by měl začínat radostně a že bychom neměli naše studenty zatěžovat těmito bazálními problémy. Na druhé straně je nutné, aby si i studenti uvědomili, že vedení fakulty, učitelé a všichni pracovníci, kteří zajišťují pedagogický proces, se potýkají s mimořádně vážnými ekonomickými těžkostmi, které nás blokují a limitují tolik potřebný další rozvoj nejen fakulty, ale i univerzity a celého vysokého školství. Nacházíme se v období, kdy je nutno přikročit k významným změnám v zaměření a koncepci studia (proporcionality bakalářských, magisterských a doktorandských studií, optimalizace poměru prezenčního a kombinovaného studia, rýsující se potřeba rozvíjení nových studijních programů, rozvoj kreditové formy studia apod.) a pozitivně reagovat na závěry analytické zprávy komise CRE, především ve smyslu posilování celouniverzitního způsobu myšlení, tj. optimalizace proporcí mezi fakultními a celouniverzitními zájmy. K výčtu problémových oblastí, s nimiž se musíme v novém studijním roce potýkat, nezbytně patří stagnace v oblasti investičního, přístrojového a materiálního rozvoje fakulty, kde se dostáváme do stadia žití z vlastní podstaty. Jeden z mála pozitivních důsledků daného ekonomického stavu je možno charakterizovat skutečností, že v ekonomické oblasti byly detailně zmapovány a prověřeny všechny oblasti ekonomických činností souvisejících se zajištěním chodu fakulty, ujasněním finančních relací při zajišťování akreditovaných studijních

programů, tělesné výchovy a sportu na UP a sportovního klubu UP. Domnívám se, že vyjasnění naznačených problémů přispěje i k posunu v řešení celouniverzitních aktivit i v dalších oblastech života univerzity a vytváření optimálního modelu univerzitního vzdělání studentů všech fakult.

K zahájení studijního roku patří slavnostní atmosféra a pozitivní naladění studentů a všech pracovníků fakulty. Byl bych velice rád, kdybychom se nenechali ovlivňovat pouze ekonomickými problémy a zaměřili se na to podstatné, proč si studenti vybrali naši fakultu a naši univerzitu ke studiu. Nesmíme zklamát očekávání studentů, kteří přišli studovat na naši vysokou školu s cílem získat vysoce kvalitní vzdělání, které jim umožní dobře se uplatnit ve zvolené profesní oblasti, dosáhnout hlubšího osobního, intelektuálního a kulturního rozhledu a dobře prožít roky univerzitního studia, na něž se celý život vzpomíná. Naplňování těchto očekávání je pro nás, učitele a pracovníky fakulty, velkým závazkem a celoživotní výzvou, abychom obstáli v této naší úloze. Realita všedních dnů spočívá v nikdy nekončícím řešení celé řady konkrétních problémů, které zvláště zřetelně vyvstávají v současné těžké ekonomické situaci. Rád bych popřál studentům, aby se naplňovaly jejich představy o kvalitě a úrovni vysokoškolského studia, aby dosahovali dobrých studijních výsledků a měli radost z pobytu na fakultě a univerzitě, a učitelům a zaměstnancům fakulty, aby i v těchto velice obtížných materiálních a ekonomických podmínkách neztráceli chuť a touhu co nejlépe naplňovat poslání vysokoškolského učitele. Kdybychom ztratili víru, že přijdou lepší časy, obtížně bychom překonávali současný stav.

Prof. F. Vaverka, CSc.,
děkan FTK UP

ZPRÁVY, INFORMACE, OZNÁMENÍ

Hra v teorii a praxi

Nadace PANGEA – Celostátní pedagogický projekt „DOKÁŽU TO?“ a Katedra rekreologie FTK UP pořádají ve dnech 17. – 19. 11. 2000 konferenci s názvem *Fenomén hry* na téma hra z pohledu stávající teorie a praxe a její nejrůznější aspekty.

Cílem konference, která proběhne v areálu FTK UP v Olomouci-Neředíně, je umožnit výměnu zkušeností, znalostí, inspirací a získání nových pohledů v oblasti hry, navázat další kontakty se zainteresovanými jednotlivci i pracovišti z praxe, vědy a výzkumu zabývajících se hrou. Příspěvky a závěry z konference budou publikovány ve sborníku a na internetové adrese projektu HRA 2000.

Kurzy jazyka Zulu

Africká sekce nederlandistiky FF UP zahájila v pondělí 16. 10. kurzy jazyka *Zulu*, kterým mluví miliony obyvatel Jižní Afriky (JAR). Kurzy budou převážně vedeny formou samostudia, přičemž budou do Olomouce pravidelně dojíždět dva rodilí mluvčí, Themba Langa a Thabani Mzolo. Kurz bude probíhat v angličtině. V případě zájmu kontaktujte Lianne Barnard – tel. 5633218, 5633206; e-mail: barnard@ffnw.upol.cz.

-red-

Řeč o posvátnu na CMTF UP

Katedra filozofie CMTF UP přivítá v pondělí 30. 10. 2000 v rámci své řady hostovských přednášek prof. Hannu-Barbaru Gerl-Falkovitzovou, vedoucí Katedry filozofie náboženství a srovnávací religionistiky na Technische-Universität Dresden. Přednáška s názvem *Řeč o posvátnu v postmoderní době (Die Rede über das Heilige in postmoderner Zeit)* bude přednesena německy a tlumočena do češtiny. Všichni zájemci jsou zváni na 9 hod. do učebny 3/1 v první patře budovy CMTF UP.

-hoš-

Beseda v D-klubu

Ve studentském D-klubu na Katedře teorie a dějin dramatických umění FF UP, (Wurmova 13) se 25. 10. uskuteční beseda s dramatikem a režisérem D. Drábkem, uměleckým šéfem *Studia Hořící žirafy* a iniciátorem projektu alternativní divadelní scény *Hořící dům*. Začátek besedy je plánován na 18 hod.

-red-

České premiérové publikum na PdF UP

Dokončení ze str. 1

Podle informací senátora a profesora UP F. Mezihoráka, CSc., Katedra občanské výchovy PdF UP rozšířila v poslední době své dlouhodobé kontakty s německými a polskými pedagogickými pracovišti právě o rakouský směr, který by měl pokračovat v kontinuitě mapování česko-německých vztahů s důrazem na konstruktivnost a spolupráci v průběhu jejich dějinného vývoje a na „evropskou budoucnost“ obou národů. V tomto směru nabídli rakouští kolegové již řadu iniciativ. Jak dále prof. Mezihorák uvedl, rozsáhlé aktivity Katedry občanské výchovy PdF UP směřující k česko-polským a česko-německým vztahům by měly mj. přispět k tomu, aby se nahromaděné averze zmírňovaly a aby se naopak upevňovaly vazby konstruktivní spolupráce. Připomněl také, že Katedra OVV spolupracovala na pětiletém projektu spojující české, německé a polské vysoké školy *Trinationale Symposium*, který byl právě před čtyřmi týdny ve Frankfurtu n. Mohanem úspěšně ukončen (poslední publikace nesla název *Přes pravdu ke smíření*).

Dokumentární snímek *Sudetští Němci a Češi* by měly v nejbližší době vysílat televizní stanice SAT3 (29. 11.) a ORF (15. 12.).

-mav-, foto -tj-

Konference je určena především pedagogům vysokých, středních a základních škol a pedagogům volného času, specialistům na uvedenou problematiku, ale i těm, kteří organizují profesionální vzdělávání.

Z programu:

17. 11. – přednášky (17.40–19 hod.): Co je hra? Reálný či neexistující svět? (filozofické hledisko) – doc. A. Hogenová, Hra pro život? (psychologicko-pedagogické hledisko) – prof. O. Nečas, Hra roku 2136? (pohled do budoucnosti) – O. Neff.

Sehrávka velkých společenských her (19.30–22.30): *Las Vegas, Premiérky, Investice, volby, diplomacie* aj.

18.11. Workshopy a dílny: doc. F. Mazal (Pohybové hry – hry v pohybu?) doc. J. Neuman Jan (Dobrodružné hry – dobrodružství ve hře?), doc. S. Hermochová (Sociálně psychologické hry – soc. psych. aspekty hry?), doc. J. Valenta (Dramatické hry – drama ve hře?), doc. H. Válková (Hra jako prostředek integrace – integrace jako prostředek hry?), doc. A. Hogenová (Filozofické hry – filozofie hry?), dr. A. Gintel, dr. E. Bakalář (Psychohry – hry o psycho?), ing. Hrkal (Strategické hry – strategie hry?), M. Zapletal (Hry v přírodě – příroda ve hře?), O. Neff (Sci-fi hry – hry o sci-fi?).

19.11. Výstupy z dílen a workshopů: otázky a diskuse z vedoucími dílen a workshopů panelová diskuse, vystoupení z pléna, zakončení konference.

Konečný termín pro zaslání přihlášky je 3. 11.

-red-

Přijaté vnitřní granty UP na rok 2000

(pokračování)

V tomto čísle publikujeme předposlední část seznamu udělených vnitřních grantů UP, který jsme získali od jednotlivých fakult v závěru loňského školního roku (čísla v závorkách představují výši přidělených finančních částek):

Přírodovědecká fakulta UP

Mgr. P. Adamovský (Katedra analytické chemie): *Studium vlivu polyethylenglykolu a neiontových tenzidů na separaci aminokyseliny a peptidu kapilární elektroforézou* (24 tis.);

Mgr. P. Cankar (Katedra organické chemie): *Syntéza analogů biologicky aktivních purinů pyrazolo5,1-c//1, 2, 4-triazinu* (24 tis.);

Dr. M. Petřiválský (Katedra biochemie): *Izolace a identifikace endogenního inhibitoru aminoxidazy z fazolových semenáčků* (24 tis.);

Mgr. M. Maloň (Katedra anorganické a fyzikální chemie): *Příprava, studium a biologická aktivita komplexních sloučenin mědi, niklu a železa s vybranými deriváty 6-(benzylamino)purinu* (24 tis.);

Mgr. M. Otyepka (Katedra anorganické a fyzikální chemie): *Dynamické chování enzymu CDK2 a komplexu CDK2 s umělými inhibitory na bázi purinových derivátů* (24 tis.);

Doc. R. Halaš, Ph.D., Mgr. V. Slezák, Ph.D., RNDr. M. Jukl, Ph.D. (Katedra algebry a geometrie): *Studium strukturálních vlastností posetů a hyperstruktur* (25 tis.);

Mgr. R. Vodák (Katedra matematické analýzy a aplikací matematiky): *Matematické metody v mechanice kontinua* (18 tis.);

Mgr. L. Jütner (Katedra matematické analýzy a aplikací matematiky): *Analýza modelů dynamických systémů II. Periodické systémy* (17 tis.);

Mgr. P. Sedláč (Katedra geografie): *Modely barev v koncepci značkového klíče tematických map* (7 tis.);

Mgr. Z. Szczyrba (Katedra geografie): *Komponenty, procesy a funkce v periferní urbaní krajině* (7,5 tis.);

Mgr. M. Frůkal (Katedra geografie): *Analýza změn národnosti a náboženské struktury obyvatelstva města Velké Meziříčí na pozadí procesu dezintegrace Rakouska-Uherska* (5,1 tis.);

Stručně

O staré čínské lingvistice přednášel 13. 10. na FF UP profesor Čínské ústřední univerzity Zhou Shenygya.

V neděli 15. 10. byla v Praze zahájena již čtvrtá **konference Forum 2000** (letos s tématem *Vzdělání, kultura a duchovní hodnoty v globalizovaném světě*), mezi jejíž účastníky patřili mj. také členové **Vědecké rady UP** prof. J. Jařab, CSc., a prof. T. Halík.

Ohlasy na 55. zasedání Rady guvernérů Mezinárodního měnového fondu byly tématem besedy, která proběhla 17. 10. v olomouckém Divadle hudby pod názvem **Globalizace – strašák, či hrozba?**

V Divadelku v Kapli na Katedře teorie a dějin dramatických umění FF UP uvedli 18. 10. studenti této katedry představení hry bratří Čapků **Ze života hmyzu**.

Tradiční studentská pouť na Hostýně, kterou pořádá Vysokoškolské katolické hnutí, se uskuteční 25. 10.; odjezd vlakem je ve 14. 20 směr Bystřice pod Hostýněm.

V pátek 27. 10. ve 13 hod. a v sobotu 28. 10. v 9 hod. se před vchodem do Sportovní haly UP sejdou zájemci o **Vikendové dobrodružství** pořádané FTK UP; přihlášky nutno podat nejpozději do 25. 10. (e-mail: ksp-up@mail.com).

-red-

Mgr. P. Ptáček (Katedra geografie): *Změny fyzického a sociálního prostředí městského jádra v Olomouci po roce 1989* (7 tis.);

Mgr. Z. Dolníček (Katedra geologie): *Fluorit-baritová mineralizace brněnského masívu* (8,5 tis.);

Mgr. L. Richterek (Katedra teoretické fyziky): *Studium Einsteinových-Maxwellových polí s osovou a rovinovou symetrií* (15 tis.);

Mgr. P. Tomek: *Velmi rychlá fluorescenční indukce chlorofylu a in vivo při různé intenzitě excitace* (35 tis.);

Mgr. L. Machala: *Počítačové získávání statistického popisu obrazu duhovky lidského oka a jeho srovnávání se statistickými popisy uloženými v databázi* (35 tis.);

Mgr. J. Řeháček: *Dynamické aspekty kvantového měření* (35 tis.);

Mgr. M. Dančák (Katedra botaniky): *Karzoogické studium taxonomicky kritických skupin cévnatých rostlin* (40 tis.);

Mgr. V. Ondřej (Katedra botaniky): *Embryokultury planých a kulturních druhů rodu Cucumis* (27 tis.);

Mgr. I. Petřelová (Katedra botaniky): *Studium genetické variability v přírodním patosystému *Lactuca serriola-Bremia lactucae** (26 tis.);

Mgr. R. Spáčil (Katedra ekologie): *Bakteriální produkce, respirace a aktivita v hyporheické zóně* (22,4 tis.);

-red-

(Dokončení přístě)

Pozvánka na konferenci

Pracovníci Centra analytické chemie molekulárních struktur PFF UP zvou k účasti na prezentaci výsledků pětileté spolupráce mladých vědců z Lékařské a Přírodovědecké fakulty UP a Ústavu analytické chemie Akademie věd ČR. Konference k uzavření projektu VS 96 021 proběhne 25. 10. na Katedře analytické chemie PFF UP (tř. Svobody 8, přízemí – posluchárna 31). Začátek je plánován na 11 hod.

-red-

• UDÁLOSTI • UDÁLOSTI • UDÁLOSTI •

UNIVERZITNÍ PRACOVISŤE
INFORMUJÍ**Britská vláda uvolnila na protidrogovou politiku miliardu liber**

V úterý 10. 10. začala třídenní *Česko-britská konference* o léčbě drogových závislostí a protidrogové politice.

S koncepcí britské protidrogové politiky vystoupil ředitel UKADCU – protidrogové komise vlády Velké Británie Keith Hellawell (na snímku). Drogový car, jak Hallelwellovi v Británii přezdívali, nastoupil do své funkce před třemi lety. Program, který předložil vládě, byl zaměřen na čtyři hlavní oblasti: mladé lidi, společnost, léčbu a dostupnost drog. Ve svém návrhu vyzdvihl prevenci, s níž by se mělo začít již na základních školách, od pěti let věku dítěte, přičemž by měla být zdůrazněna blízkost drogové závislosti a závislosti na kouření a alkoholu. Systematická

prevence si klade za cíl snížit do roku 2008 užívání drog u mladých lidí až o 50 %. Strategická opatření se týkají rovněž problémů řízení motorových vozidel pod vlivem drog, drog na pracovišti a především léčby drogově závislých. Britská vláda uvolnila na protidrogovou politiku miliardu liber, většina jde na léčbu a prevenci. V Británii existuje 155 regionálních drogových komisí, které pravidelně informují vládu o své činnosti. Z uvolněných peněz bude vyškolen 600 nových pracovníků; zvýšení počtu specialistů se dotkne především vězeňské správy.

Významné kulturní jubileum

Kulturní veřejnost si v posledních dvou letech připomněla dvě významná jubilea týkající se dvou významných zákoníků. V roce 1999 to bylo 750. výročí vydání *Jihlavského horního práva*, které bylo prvním horním zákoníkem v Evropě, a na letošní rok připadlo 700. výročí vydání *Horního zákoníku Václava II.*

Letošní jubileum bylo připomenuto celou řadou akcí; vyvrcholením bylo uspořádání mezinárodní konference *lus Regale montanorum – 700 let královského horního zákoníku a mincovní reformy Václava II.* konané ve dnech 3. až 5. 10. 2000 v Kutné Hoře. Konference pracovala ve čtyřech sekcích a provázal ji bohatý kulturní program. V sekci horní právo vystoupil dr. J. L. Bílý s příspěvkem *Společný základ horenského a horního práva na podkladě srovnání horenského řádu markraběte Jošta a Horního zákoníku Václava II.*, reprezentující Právnickou fakultu UP.

Pořadatele mezinárodní konference je nutné pochválit, že již před jednáním připravil vydání jednotlivých příspěvků ve sborníku. To umožnilo odborné veřejnosti připravit se na jednání a zvláště ve čtvrté sekci týkající se života báňských měst se rozvinula bohatá diskuse. Jediné, co lze vytknout pořadatelům, je vysoká cena sborníku – každý díl stojí kolem 300 Kč.

Akce se podařila a bylo tímto způsobem důstojně připomenuto období, kdy Čechy a Morava stály v čele horního podnikání a vytvořily pro Evropu jedinečné zákoníky.

-jlb-

V dalších dnech konference pokračovala diskusními bloky o regionální protidrogové politice ve Velké Británii a ČR, o léčebných programech, rehabilitaci a integraci drogově závislých.

Součástí konference byly také doprovodné kulturní akce, konané v areálu Tereziánské zbrojnice. Přední čeští výtvarníci prezentovali svá díla v projektu *Dokouřeno?* v Galerii Informačního centra UP. Protidrogovým happeningem se představil Sbor gymnázia Hejčín s klienty P-centra.

-ano-, foto -tj-

Intenzivní jazykový kurz na CMTF UP

Již podruhé se letos konal na CMTF UP intenzivní jazykový kurz. Studenti 1. ročníku navštěvovali ve dnech 28. 8. – 15. 9. 2000 semináře jazyků, které studovali během předcházejícího akademického roku.

V letošním roce byl kurz realizován pro anglický, německý a italský jazyk. Účelem tohoto kurzu bylo prohloubení znalostí cizího jazyka natolik, aby studenty byli schopni číst cizojazyčnou literaturu.

Na rozdíl od loňského roku došlo ke snížení hodinové dotace na šest vyučovacích hodin denně. Vyučovací den byl rozdělen do tří dvouhodinových bloků, na část gramatickou, konverzační a na analýzu teologického textu. Nechyběly přednášky, promítání filmů, návštěva výstavy či prohlídka města. Vyučování probíhalo pod vedením kmenových jazykových lektorů, externistů a rodilých mluvčích.

V posledním týdnu byly v jednotlivých jazycích slouženy mše svaté. Kurz vyvrcholil závěrečnou zkouškou, která měla část písemnou i ústní. Hodnocení kurzu bylo ze strany studentů pozitivní. Pro většinu z nich byl kurz velkým obohacením jazykových vědomostí.

Mgr. M. Pračková,
Sekce živých jazyků CMTF UP

Proběhla XI. konference romanistů

Již poježděná se v Olomouci uskutečnila konference romanistů se zahraniční účastí. Pravidelné každoroční setkání romanistů, které vzniklo díky iniciativě prof. J. Černého a které se už ve světě romanistiky stalo tradicí, se letos konalo 5 a 6. 10.

Programem konference bylo především plenární zasedání za účasti představitelů mnoha českých romanistických pracovišť. Letošním zahraničním hostem byl prof. Brian Head z Universidade de Minho z Portugalska.

V průběhu zasedání přednesli projevy kromě prof. J. Černého, vedoucího olomoucké romanistiky, i zastupci Ústavu románských studií v Praze – doc. H. Vydrová, doc. A. Pohorský, nový ředitel ústavu, a doc. B. Zavadil. Vedoucí Katedry romanistiky FF MU v Brně doc. Kyloušek, informoval především o vzniku nového občanského sdružení *GALLICA*, zaměřeného na studium francouzštiny. Účastníci zasedání se navzájem informovali o nově vzniklých publikacích v oboru a mezi diskusními příspěvky zazněl mimo jiné rovněž požadavek mobility učitelů v rámci jednotlivých pracovišť.

Zasedání ukončil svým projevem v brazilské portugalské prof. B. Head, původem z USA, v současné době však působící v Portugalsku.

Na závěr jednání byla pro účastníky konference připravena slavnostní večeře. Romanisté využili této příležitosti k přátelské diskusi a neformálním setkáním.

Další den konference, 6. 10., byl věnován kulturnímu programu – návštěvě rekonstruovaného Dominikánského kláštera ve Slovenské ulici.

M. Pravidová,
Katedra romanistiky FF UP

Web of science

Před časem byla na stránkách Žurnálu rozvinuta diskuse o neocenitelném přínosu citačních indexů pro vědeckou práci. Pro UP však bylo příliš velké finanční sousto zakoupit přístup by i jen do jedné odborné rady (asi 1 mil. Kč.).

Situace se však zcela změnila, když byl MŠMT přijat projekt „Velkoplošná multilicence na přístup do databáze Web of Science“ Knihovny AV ČR, ke kterému se UP připojila. Tento projekt je rozpočtován na několik desítek milionů korun, které jsou hrazeny převážně MŠMT. Na webovské adrese <http://wos.isitrial.com> jsou dnes k dispozici citační indexy nejen přírodovědné, ale i společenskovědné a uměnovědné. Stránka je přístupná z kteréhokoliv počítače univerzitní sítě UP (IP 158.194...).

Co to je citační index?

Je to plnohodnotná bibliografická databáze článků předních světových vědeckých časopisů. Databáze je navíc obohacena o bibliografické zpracování citačních odkazů každého článku, takže je možno zjistit nejen z kolika zdrojů autor čerpal, ale také kolik následujících článků tohoto článku citovalo, je možné vyhledávat podle autora, ale také se dovědět, kolikrát byl odborník citován atd.

Web of Science nahradí dosavadní přístup do Current Contents Connect (CCC). Na rozdíl od CCC je WOS obohacen nejen o citační odkazy, ale má desetinásobně větší retrospektivu dat. Smyslem CCC bylo podávat nejčerstvější informace, takže zpřístupňovala záznamy posledních dvou let. WOS má zatím retrospektivu 20 let, tzn., že máme k dispozici data od roku 1980 a každý rok budou další záznamy přibývat. V současné době si můžete obě databáze porovnat, protože přístup do CCC je ještě stále aktivní na adrese: <http://ccc.cuni.cz>

Web of Science je úžasný projekt, který v oblasti elektronických informačních zdrojů nemá v naší historii obdoby. Má však zatím jeden technický nedostatek. Ačkoliv se do budoucna počítá s neomezeným počtem současně pracujících uživatelů, může jich dnes najednou pracovat jen 60. Věříme, že i tento problém bude v blízké době vyřešen.

PhDr. L. Slezáková
Knihovna UP

Činnost Centra pomoci handicapovaným

V letošním roce pokračuje činnost *Centra pomoci handicapovaným*, odborného pracoviště Katedry speciální pedagogiky s celouniverzitní působností PdF UP. V současné době probíhá příprava na technickou modernizaci *Centra*, která může být realizována prostřednictvím finančního příspěvku přiděleného na základě účelové dotace MŠMT. V rámci této etapy budou např. provedeny architektonické antibariérové úpravy v prostorách UP, které poskytnou somaticky handicapovaným studentům snazší přístup k pracovištím *Centra*. Nezbytné nutnou součástí bude také inovace hardwarového a softwarového vybavení *Centra* s důrazem na podporu a rozvoj nejen verbálních, ale také alternativních a augmentativních komunikačních dovedností studentů UP. Zkvalitnění služeb se tak dotkne všech kategorií handicapovaných studentů, kteří jsou aktuálními či potenciačními klienty *Centra*. Stávající pravidelné aktivity, které zahrnují poradenský servis studentům UP, uchazečům o studium či jejich pedagogům, pokračují již čtvrtým rokem, přičemž se staly nezbytnou součástí konzultační činnosti v rámci UP. Poradenské služby jsou poskytovány na základě osobní žádosti klienta, zejména však v odpoledních hodinách, zpravidla po telefonické domluvě. V případě individuální potřeby může poradenská činnost probíhat i mimo prostory *Centra*.

Mgr. K. Vitásková,
koordinátorka Centra pomoci
handicapovaným

Z VĚDECKÝCH PRACOVÍŠŤ UP

Průtoková cytometrie

Laboratoř buněčné imunologie Ústavu imunologie FNO a LF UP vede RNDr. Marta Ordeltová, pracují tam laborantky Anna Špidlová a Dana Tomanová. Používají metodu průtokové cytometrie, která umožňuje užitím monoklonálních protilátek a dalších speciálních technik současně měření řady parametrů na velkém množství částic (vyšetření především krve, ale i jiného biologického materiálu). Přinášíme příspěvek o metodě a zaměření této laboratoře:

Laboratoř buněčné imunologie je od r.1994 vybavena průtokovým cytometrem COULTER EPICS XL. Většinu vyšetření – rutinních i speciálních, zaváděných v rámci výzkumných projektů provádíme touto moderní technikou, která plně nahrazuje, zdokonaluje a rozvíjí klasické imunofluorescenční metody a zároveň obchází jejich nedostatky. V biologii a v medicíně je většina aplikací průtokové cytometrie založena na imunofluorescenci nebo na stanovení obsahu buněčné DNA. Princip metody lze velmi zjednodušeně popsat takto:

Buňky označené monoklonální protilátkou konjugovanou s fluorescenčním barvivem po vstupu do optického systému průtokového cytometru protékají velmi tenkou tryskou do kapiláry, kterou proudí nosná tekutina. Buňky jsou usměrněny do tenkého proudu a postupují jedna za druhou průtokovou komůrkou, ve které protínají laserový paprsek. Po interakci dochází k rozptylu světla a k vybuzení fluorescence. Rozptýlené světlo i emitovaná

fluorescence jsou detekovány v různých místech optického systému průtokového cytometru. Jeho důležitou součástí jsou tzv. blokovací filtry. Světlo o kratší vlnové délce je zachyceno 1. filtrem a detekováno, zatímco světlo o delší vlnové délce postupuje, je zachyceno následujícím filtrem a zpracováno dalším detektorem. Dochází tak k postupné separaci původně mixovaného světelného signálu, což umožňuje rozdělení buněk podle velikosti a granularity a detekci emitované fluorescence úměrně zastoupení vyšetřovaných znaků. Jednotlivé světelné signály jsou převedeny na elektrické impulzy a zesíleny fotonásobičem. Takto vzniklé a zpracované elektrické signály, které charakterizují každou jednotlivou buňku řadou parametrů, jsou zpracovány počítačem. Výstupem měření na průtokovém cytometru jsou pak výsledky v grafické a číselné formě.

Průtoková cytometrie umožňuje vyšetřit velké množství buněk rychlostí několika set buněk za sekundu, u krevních vzorků není nutné provádět separaci buněk a spotřeba biologického materiálu i reagensů je podstatně nižší než u klasických imunofluorescenčních technik. Navíc je možné provádět současně značení více povrchových antigenů (speciálních bílkovin v biologické membráně – znaku). Při detekci povrchových antigenů lze současně provádět intracelulární barvení (DNA-analyza). Jedinou nevýhodou průtokové cytometrie jsou vyšší pořizovací náklady na přístrojové vybavení.

Naše laboratoř využívá možnosti spolupráce s klinickými pracovišti FNO a LF UP. Společně se nám podařilo zavést při řešení výzkumných projektů některé speciální klinicky významné aplikace průtokové cytometrie.

Dlouhodobě spolupracujeme se III. interní klinikou při zavádění nových vyšetřovacích metod (prof. MUDr. Vlastimil Ščudla, CSc. – hlavní řešitel), majících vztah k proliferacím (růstovým) charakteristikám myelomových plasmocytů u pacientů s mnohotným myelomem (onemocnění, kdy dochází k nádorové, maligní mutaci B-lymfocytů; jejich populace nekontrolovaně roste a diferencuje se na plazmablastické buňky, jejichž terminálním stadiem je myelomová buňka – myelomový plasmocyt). Plazmocelulární linie se vyznačují vysokou expresí antigenu CD 38, což umožňuje jejich odlišení od ostatních jaderných elementů kostní dřeni. Tato skutečnost se stala východiskem metody založené na principu „dvojhojho značení“ (1, 4), umožňující stanovení procentuálního zastoupení plazmatických buněk v S-fázi buněčného cyklu (tzv. propidium iodidový index – CD 38/PI). Vzhledem k tomu, že nenádorové plasmocyty se vyskytují u mnohotného myelomu pouze v nepatrné míře, odpovídá CD 38/PI v podstatě výskytu S-fáze v populaci myelomových plasmocytů. V další fázi jsme tuto metodu zpřesnili užitím vysoce specifické monoklonální protilátky CD 138, namířené proti syndecanu-1 a určené k identifikaci myelomových plasmocytů. Tato technika „trojhojho značení“ umožňuje analýzu DNA předem vyčleněného souboru plasmocytů identifikovaných současně pomocí znaků CD 38 a CD 138 a znamená další zpřesnění základní aplikace (1, 3, 4). Možnost současně vyhodnocení exprese několika povrchových znaků má význam pro posouzení cytogenetických vlastností myelomových buněk s různým stupněm zralosti. Stanovení S-fáze myelomových plasmocytů spolu s ostatními dosavadními technikami používanými k vyšetření proliferacních charakteristik má nesporný význam pro diagnostiku, klasifikaci, prognózu

i léčbu mnohotného myelomu. Budeme moci vbrzku posoudit, zda moderní průtokové cytometrická technika dosáhne významnějšího klinického uplatnění oproti dosavadním tradičním metodám.

Průtokovou cytometrii lze použít i k průkazu protilátek proti vlastním antigenům. Nejširší užití má průtoková cytometrie k detekci auto-protilátek proti krevním buňkám. U řady trombo-cytopenií (snížený počet krevních destiček – trombocytů) lze prokázat antitrombocytární protilátky. Ty se vyskytují ve dvou formách – cirkulující a vázané na trombocyty. Zpravidla není přímá korelace mezi množstvím cirkulujících a vázaných protilátek. Někdy se může vyskytovat pouze jedna z forem (častěji se vyskytují vázané protilátky při negativních cirkulujících). Ve spolupráci při řešení výzkumného projektu dětské kliniky (MUDr. Dagmar Pospíšilová, CSc. – hlavní řešitelka) jsme zavedli stanovení všech tříd antitrombocytárních protilátek vázaných na trombocyty metodou průtokové cytometrie. Námi zavedená metoda je poměrně jednoduchá, rychlá a citlivá a klinicky nezbytné doplňuje vyšetření cirkulujících antitrombocytárních protilátek.

Další spolupráce naší laboratoře s dětskou klinikou je zaměřena na alergologii. Navazujeme na dlouhodobou spolupráci s MUDr. Františkem Kopřivou, Ph.D., kdy jsme společně s prof. MUDr. Jiřím Malinským, DrSc., zavedli speciální separační techniku k vyšetření normodenzních a hypodenzních eosinofilů (druh krvinek) a hodnocení této heterogenity pomocí světelné i elektronové mikroskopie (2). Tato metoda je však poměrně složitá a časově náročná. Heterogenitu eosinofilů lze snadněji prokázat průtokové cytometricky na základě identifikace exprese odlišných povrchových znaků normodenzních a hypodenzních eosinofilů, majících vztah k jejich aktivaci. Zvýšený počet hypodenzních eosinofilů v periferní krvi jako důkaz metabolické aktivity eosinofilů může korelovat s rozvojem alergického onemocnění a jeho symptomů (5, 6). Vyšetření heterogenity eosinofilů metodou průtokové cytometrie bude přínosem v diferenciální diagnostice asthma bronchiale u pacientů s atopií v prvních letech života.

RNDr. M. Ordeltová,

Laboratoř buněčné imunologie LF UP a FNO

JUBILEA

Blahopřejeme!

Ve středu 11. 10. 2000 předala rektorka UP prof. J. Mačáková, CSc., čtyři pamětní medaile Za zásluhy o rozvoj UP (Pro merito). PhLic. Věra Štěpinová obdržela bronzovou medaili při příležitosti ukončení svého funkčního období ve funkci proděkaneky, Mgr. Karel Staněk a PhDr. Vojtěch Cěkota získali tutéž medaili při příležitosti svého životního jubilea; doc. Karel Říha obdržel zlatou medaili jako ocenění celoživotního díla. Všichni vyznamenaní jsou z CMTF UP Olomouc.

-ano-, foto -tj-

Na fotografii zprava PhLic. Věra Štěpinová a Mgr. Karel Staněk

Při příležitosti významných životních jubileí byly uděleny také stříbrné medaile UP Za zásluhy o rozvoj UP (Pro merito) MUDr. Z. Zlámalovi, CSc., odbornému asistentovi I. chirurgické kliniky LF UP a současnému předsedovi Akademického senátu LF UP, a MUDr. P. Maňákovi, CSc., odbornému asistentovi I. chirurgické kliniky LF UP. Medaile jim předal děkan LF UP doc. Č. Čihalík, CSc.

-mav-

- Ščudla, V., Ordeltová, M.: Vyšetření proliferacních charakteristik plasmocytů u mnohočetného myelomu. Hematologie a transfuziologie VIII, 1998, No 4, 16–21
- Kopřiva, F., Ordeltová, M., Malinský, J., Špidlová, A., Zápalka, M.: Hypodenzní eosinofily v diferenciální diagnostice asthma bronchiale a recidivující bronchitidy u dětí. Čs. pediat. 53, 1998, No 11, 679–684
- Ščudla, V., Ordeltová, M.: Klinický a biologický význam vyšetřování proliferacních charakteristik plasmocytů u mnohočetného myelomu. In: Adam Z. et al. (ed.): Mnohočetný myelom a další monoklonální gamapatie. Masarykova Univerzita Brno, 1999, 175–184
- Ordeltová, M., Špidlová, A., Ščudla, V.: Hodnocení S-fáze buněčného cyklu (CD 38/propidium iodidového indexu) myelomových plasmocytů s pomocí průtokové cytometrie. Diagnosta, 1, 1999, 12–15
- Kopřiva, F., Ordeltová, M., Malinský, J., Špidlová, A.: Změny v procentuálním zastoupení normodenzních a hypodenzních eosinofilů u dětí s bronchiálním astmatem vyšetřených v klidu a hodinu po zátěži šestiminutovým volným během s pozitivním bronchospazmem. Respirace, 4, 1999, V. roč., 16–19
- Kopřiva, F., Ordeltová, M., Malinský, J., Špidlová, A., Zápalka, M., Viktorinová, R.: Heterogenita eosinofilů u dětí s atopickým ekzémem. Čs. dermat., 74, 1999, No 2, 55–60

KULTURNÍ PAMÁTKY NA UP

Z galerie olomoucké univerzity (IX)

Do vysoké politiky byl prvorozený syn Marie Terezie a Františka I. Lotrinského, pozdější říšskoněmecký císař **Josef II.**, nar. 13. března 1741, vtažen již jako nemluvně – vzápětí po své uherské královské korunovaci v Prešpurku (dnešní Bratislavě) 25. června 1741 předstoupila Marie Terezie s arcivévodou Josefem v náruči před uherské magnáty s žádostí o ochranu, a ti s tasenými šavlemi jí přísahali, že za svou panovnici obětují „život a krev“.

Výchova následníka Marie Terezie se děla v osvícenském duchu; protože arcivévodou Josef byl nadán inteligencí a pilí (zvláště se zajímal o hospodářství a přírodní vědy), bylo záhy zřejmé, že na habsburský trůn dosedne mimořádná osobnost. Ve svých 23 letech byl arcivévodou Josef zvolen králem římským a následujícího roku po smrti svého otce dosáhl říšskoněmecké císařské koruny. To již byl Josef II. podruhé ženat – zatímco svou první ženu, Marii Isabelu Bourbon-Parmskou, zbožňoval (zemřela roku 1763 při porodu druhé dcery), byl Josefův druhý sňatek s Marií Josefou Bavorskou politickým aktem, takže po smrti své druhé ženy během epidemie černých neštovic r. 1767 zůstal císař raději vdovcem.

Od roku 1765 do smrti Marie Terezie v roce 1780 vládl Josef II. jako spoluvládač své matky, která mu svěřila především záležitosti armády. K radikálním reformám v habsburských zemích mohl Josef II. přistoupit až během své desileté samostatné vlády – tolerančním patentem z října 1781 přiznal kalvinistům, luteránům a ortodoxním Řekům právo soukromě provozovat náboženské obřady; stejně jako Židé měli mít vyznavači tolerovaných vyznání shodná práva a povinnosti jako katolíci (katolicismus ovšem zůstal státním náboženstvím). Od listopadu 1781 byly postupně likvidovány kláštery, které se nevěnovaly školství, vědě či charitativní činnosti (na Moravě celkem 38 řádových domů), řada kostelů a kaplí byla odsvěcena a buď využita k jiným účelům, nebo demolována. Výchova nových kněží byla svěřena generálním seminářům (mj. na Hradisku u Olomouce). Dekretem z 1. listopadu 1781 bylo v zemích Koruny české zrušeno nevolnictví, tzv. josefinský katastrofem došlo ke snížení daňových povinností poddaných a zvýšení daní placebných vrchnostmi. Tzv. urbární patent z 1. listopadu 1789 pak nahrazoval robotu pevně stanovenými peněžními dávkami, ale tento patent musel Josef II. vzhledem k odporu stavů na sklonku své vlády odvolat. Spojenectví s Ruskem znamenalo pro Rakousko

účast na válce s Osmanskou říší. Osobní účasti v bojích v Podunají si přivodil Josef II. malárií, která spolu s tuberkulózou a syfilidou vedla k předčasné císařově smrti 20. února 1790. Zatímco odpor stavů v Uhrách a Rakouském Nizozemí (dnešní Belgie) proti Josefově vládě přerostl před jeho smrtí téměř k povstání, upřímně císaře želely lidové vrstvy, zejména vesnické, které Josef II. zbavil závislosti na šlechtické vrchnosti, a vysloužil si tak přídomek „selský císař“. Protože jediná císařova dcera Marie Terezie (nar. r. 1762) zemřela v osmi letech věku, zdědil habsburský trůn Josefův mladší bratr Leopold II.

Josef II. vládl – jak říkali jeho současníci – „z poštovního kočáru“, a tak jeho návštěvy Olomouce nebyly vzácné. Prvně císař do Olomouce zavítal v létě roku 1766 během okružní cesty po místech bitev sedmileté války a do nově budované pevnosti Plesu (Josefově), vystoupil na Sněžku a Kralický Sněžník, navštívil pruskou pevnost Nisu, prohlédl si Jablunkovský průsmyk a přes Olomouc a Brno se vrátil do Vídně. Směr Josefovy cesty v roce 1768 byl opačný – z Vídně jel přes Olomouc do Hradce Králové, Prahy, Plzně a Lince. Vojevodopolitické cíle sledoval rovněž dvojí Josefovo setkání s pruským králem Fridrichem II. Velikým – před první schůzkou v Nise roku 1769 se Josef II. účastnil vojenských manévřů v Olšanech u Olomouce a navštívil také Olomouc, druhá Josefova schůzka s pruským králem se uskutečnila v roce 1770 v Uničově. Příčinou Josefovy cesty na Moravu a do Čech roku 1771 byl hladomor, jemuž chtěl císař čelit rychlými opatřeními, v dubnu 1778 během „bramborové války“ uskutečnil Josef II. v Olomouci inspekci místní posádky, znovu byl v Olomouci roku 1779, kdy obhlížel slezské hranice, a naposledy – pokud víme – v roce 1783. Během návštěvy v Olomouci nocoval Josef II. v hostinci U Černého orla v Pekařské ulici (hostinec stával v místech dnešní Koruny); průběh některých císařových návštěv Olomouce zachytil ve svých pamětech místní kolářský mistr Josef Leitmetzer.

Josefova vášeň pro reformy postihla rovněž vysoké školství v habsburských zemích včetně olomoucké univerzity. Dekretem z 24. května 1778 bylo moravské vysoké učení přeloženo z Olomouce do Brna, třebaže v sídle moravského zemského gubernia nebyly pro univerzitu připraveny budovy. Když se v roce 1782 v Brně nákladem více než 100 000 zlatých univerzitní objekty téměř dohotovily, dalším císařským dekretem z 12. září t. r. byla moravská univerzita opět přemístěna do Olomouce – striktně vzato bylo vysoké učení s plnými promočními právy zrušeno a v Olomouci bylo zřízeno toliko lyceum (trvajícím do roku 1827, kdy byla olomoucká univerzita obnovena).

Portrét císaře Josefa II. v někdejší galerii olomoucké univerzity zachycuje panovníka oděného ve světlemodrý kabátec zlatě vyšíváný, s krajkami u rukávů a bílým nákrčníkem, na hlavě má monacha bílou pudrovanou paruku. Shodně je Josef II. vyobrazen na pastelu dvorního portrétisty Jeana Etienna Liotarda z roku 1762 (modrou barvu oděvu zřejmě císař upřednostňoval). Na olomoucké podobizně má Josef II. navíc červenou drapérii přehozenou přes levé rameno, jeho levice spočívá na císařské koruně položené na červeném polštáři, v pravici třímá hůl.

Doc. J. Fiala, CSc.,
Katedra bohemistiky FF UP
Foto archiv VMO

PŘEČETLI JSME ZA VÁS

Vysoké školy a priority České republiky

Vysoké školy se z hlediska financování dostávají do zoufalé situace. Zákon o vysokých školách je postaven na fikci dostatečných finančních zdrojů ze státní pokladny a rozhodující část politického spektra odmítá jakoukoli formu finanční participace studentů na studiu. To ovšem znamená, že v době, kdy je vysokoškolské vzdělání podmínkou dynamického rozvoje ekonomiky v perspektivních směrech, je nedostatkem financí brzděn rozvoj nových vysokoškolských programů na bakalářské i magisterské úrovni stejně jako větší změny v programech stávajících. I základní provoz zajišťující studium je v posledních letech ve stále větší míře realizován jen za cenu zvyšování vnitřního dluhu vysokých škol.

Nejzřetelnějším výsledkem této situace je trvalá frustrace uchazečů o studium na vysokých školách. V přijímacím řízení zůstává odmítnuta řada uchazečů, kteří splňují studijní předpoklady, avšak vysoké školy je nepřijímají ke studiu vzhledem k omezení počtu nově přijímaných studentů. Důvody těchto omezení nejsou dány kapacitou ani faktickými možnostmi vysokých škol nabídnout relevantní studijní programy, ale především administrativním omezením poskytování dotací na větší počty nově přijímaných studentů, které plošně omezují přístup ke vzdělání bez ohledu na faktickou relevanci nebo kvalitu příslušných studijních programů a na skutečné uplatnění absolventů na trhu práce.

Tuto situaci zřejmě příliš nezmění ani avizované posílení rozpočtu kapitoly školství pro příští rok. Je nanejvýš pravděpodobné, že je dokáže spolknout slibované navýšení platů učitelů na základních a středních školách, kde se ovšem současně opět o něco sníží počty žáků a studentů, na které jsou tyto prostředky vynakládány. Vysokým školám však ministerstvo na začátku přijímacích řízení sdělilo zprávu jinou. Počty studentů, které na nich bude v roce 2001 financovat, nesmějí v magisterských studijních programech převýšit 6 % a v bakalářských programech 15% nárůst vůči stavu v roce 1998. Fakticky to znamená nárůst financovaných studentů o pouhých zhruba 3 % studentů v celém vysokoškolském systému vůči počtu, který byl financován letos. Vzhledem k počtu skutečně studujících by dodržení tohoto limitu znamenalo nikoli nárůst vysokoškoláků, ale naopak jejich pokles.

(Prof. J. Zlatuška, CSc., rektor Masarykovy univerzity: Vysoké školy a priority České republiky, Univerzitní noviny 7–8/2000, str. 41–42, Masarykova univerzita v Brně.)

Krácení -red-

Výroky evaluační komise CRE (1999)

Za první důležitý krok na cestě za zdůrazněním distinktivních rysů univerzity považuje komise střediska vynikajících výzkumných výsledků.

* * *

Přizpůsobení se hlavním trendům mezinárodního systému vzdělání klade vysoké nároky. Jsou to požadavky, které by UP měla zvládnout, nicméně mnohé z nich si dosud plně neuvědomila.

* * *

Chce se UP stát univerzitou všeobecného zaměření s mezinárodním postavením, nebo se má zdůraznit její význam v regionu? Stane se univerzitou, která má výrazný mezinárodní profil jen v určitých oblastech? Je nutné se rozhodnout.

* * *

Strategie by měla zahrnovat eliminaci souběžných činností. Administrativa zaostává za úrovní, kterou univerzita dosáhla ve výuce a výzkumu. To je překážkou, ne-li dokonce největší překážkou jejího dalšího rozvoje.

Vybral -mh-

ZKUŠENOSTI ZE ZAHRANIČÍ**Možnosti pomoci a spolupráce v Kosovu**

Jako zástupce Univerzity Palackého a dobrovolník Charity Olomouc navštívil ve dnech 15. – 20. 9. ředitel Centra interdisciplinárních studií UP RNDr. P. Nováček, CSc., Univerzitu v Příštině. Cesta se uskutečnila na základě pozvání dr. Arbnora Pajazitih, který má na Univerzitě v Příštině na starosti zahraniční styky (o návštěvě dr. A. Pajazitih jsme informovali v Žurnálu UP č. 32, st. 8, roč. 9). O cíli a zhodnocení pobytu v oblasti, která je v posledních letech středem pozornosti mezinárodních institucí, sdělovacích prostředků a zemí Evropy i Ameriky, nám RNDr. P. Nováček podal následující informace:

Cílem návštěvy byla jednak přednáška o životním prostředí v národních a globálních souvislostech, jednak hledání kontaktů pro možnou budoucí spolupráci mezi UP a Univerzitou v Příštině. Jako první a velmi reálný krok se jeví pozvání jednoho až dvou studentů či učitelů ke krátkodobému pobytu na UP příští léto.

Kosovo je oblast o rozloze 11 000 km², s populací 2,2 miliónu obyvatel. Naprostá většina (přes 90 %) jsou Albánci. Před válkou zde žilo 7 % Srbů a 3 % příslušníků jiných národnostních skupin (Bosňané, Černoherci, Rómové a Turci). Jedná se o nejzaostalejší region bývalé Jugoslávie, s vysokou porodností, ale i dětskou úmrtností (28 úmrtí na 1000 porodů). Padesát procent populace je mladší 20 let. Negramotnost mezi mladými dosahuje 17 %.

Příština je hlavní město kosovské oblasti, ve které žilo před válkou asi 200 000 obyvatel. Dnes má přes 500 000 obyvatel, vinou masové migrace lidí z poničených vesnic, kde není obživa.

Příština i celý region Kosova je pod mezinárodní správou (OSN, OBSE) a dlouho asi ještě bude. Situace se zdá být neřešitelná: Kosovo je oficiálně součástí Jugoslávie, ale soužití Srbů a Albánců není reálné. Není reálné ani připojení Kosova k Albánii. Většina Albánců v Kosovu by si asi přála vytvoření

samostatného státu. Nehledě na historické a politické aspekty je otázkou, zda by Kosovo bylo ekonomicky životaschopné.

Díky mezinárodní správě existuje v Příštině zvláštní kosmopolitní atmosféra a tento „mezinárodní protektorát“ je místními Albánci vítán. Dílčím pozitivním aspektem je to, že mladá generace si postupně osvojuje komunikaci v anglickém jazyce.

Environmentální problémy jsou v Kosovu vážné, i když tak zatím nejsou vnímány. Rozsáhlé oblasti jsou ještě zaminovány, chybí slušná infrastruktura (především silnice), nefunguje železnice, voda a elektřina mají časté výpadky. V takových podmínkách logicky není životní prostředí chápáno jako prioritní, je však otázkou času, kdy se toto změní.

V Příštině je problémem zejména znečištění ovzduší. Důvodem je místní elektrárna, spalující uhlí a připomínající naše budovatelská padesátá léta. Dalším faktorem je individuální automobilismus. Ale spoň v Příštině jsou cesty permanentně ucpané vozy (např. cesta z letiště do města trvala 90 minut), které byly většinou dovezeny jako ojeté z Německa, pravděpodobně bez katalyzátorů.

Dalším viditelným problémem jsou hromadící se odpady. Neexistuje spalovna, svoz je minimální, zabezpečovaný mezinárodní správou.

Na první pohled působí depresivně vybombardované a vypálené domy, ale všude se mohutně staví a obnovuje infrastruktura z mezinárodních zdrojů, soukromé domy jsou většinou opravovány z peněz od příbuzných pracujících v západní Evropě.

Univerzita v Příštině je jedinou univerzitou v Kosovu. Má 14 000 studentů (což na 2,2 miliónu obyvatel není mnoho). Budovy a vybavení jsou většinou v žalostném stavu. Univerzita byla založena před 30 lety, posledních deset let však pod tlakem Miloševićova režimu jen přežívala. Nyní pomáhá obnovovat mezinárodní kontakty a do jisté míry i vybavení především Evropská unie. Kupodivu byla univerzita schopna vyškolit dostatečný počet lékařů, jiné profese (např. učitelé) jsou na tom hůře. Právě v této oblasti – výměna učitelů a studentů, pobytů tamních lidí u nás, možná i společné letní školy, kurzy apod. – považují za šanci Univerzity Palackého přispět k obnově Univerzity v Příštině i válkou poničeného Kosova. Stejně jako my jsme počátkem 90. let získávali hmotnou i nehmotnou pomoc z vyspělých zemí, měli bychom alespoň malou měrou nyní přispět i my druhým.

Univerzita Palackého i město Olomouc (pokud by bylo ochotno také dílčím způsobem pomoci) by mohli získat dobrou pověst, protože Kosovo je nyní pod drobnohledem mnoha mezinárodních organizací a agentur OSN.

Konkrétně doporučuji ke zvážení následující možnosti pomoci a spolupráce:

1) Pozvat jednoho či několik studentů anebo učitelů příští léto na UP ke krátkodobému pobytu, např. na Letní školu slovanských studií, Letní školu rozvojové pomoci a spolupráce apod.

2) Pokud se některý student bude ochoten a schopen naučit česky (což není nereálné, protože znají srbochorvatsky, i když samozřejmě mluvit tímto jazykem nechtějí), umožnit mu vystudovat některý obor na UP. Zejména považují za důležitý obor ekologie/životní prostředí, protože taková katedra či pracoviště na Univerzitě v Příštině není, existuje ale vůle takové pracoviště vytvořit.

3) Je možné, aby další pracovník či pracovníci z UP na Univerzitu v Příštině zavítali. Jsou vědci z mezinárodních kontaktů a ze střední Evropy tam kromě UP zatím myslím nikdo další kontakty nemá. Chci zdůraznit, že při dodržení základních pravidel předběžné opatření je pobyt v Příštině podle mého názoru bezpečný (už jen kvůli velkému množství mezinárodních i místních policistů) a domnívám se, že je větší šance u nás utrpět újmu na zdraví při autonehodě než být v Kosovu zjeptaven.

Diskuse, názory, ohlasy**Poznámka na okraj rozdělování rezervy UP**

Jsem rád, že pan děkan doc. P. Ambros, Th.D., ve svém příspěvku v Žurnálu UP (č. 3/10) věcně pojmenoval většinu našich problémů. Můžeme nyní diskutovat a hledat rozumná a spravedlivá východiska nejen pro dělení rezervy letošního roku, ale i pro tvorbu rozpočtu univerzity pro léta příští. Myslím si, že je nutné dosáhnout dohody představitelů všech fakult a potom společně stanovisko obhájit před senátem. Chtěl bych pouze poukázat na skutečnost, která není pro přírodovědecké fakulty zanedbatelná. A proto rád souhlasím s názorem pana děkana, že učitelské studium některých přírodovědných oborů není „lacinější“ než studium odborně zaměřené. Učitelské studijní programy jsou dvou- nebo tříoborové. Podle mého soudu to pro studenty znamená větší zátěž než studium jednoho oboru. Nemám na mysli počet učebních hodin, rozsah učebních plánů, ale jen tu prostou skutečnost, že studium většího

počtu oborů více rozptyluje. Učitelé mají dvě státní závěrečné zkoušky, včetně z didaktiky předmětů, zatímco odborníci jednu. Samozřejmě předtím musejí budoucí učitelé absolvovat „drahá“ praktická cvičení a exkurze ze dvou nebo tří oborů. Dovolím si ještě poznamenat, že na to, aby bylo možné na současně úrovni realizovat studium geografických oborů, musela fakulta jednorázově investovat 1,8 milionu do experimentálního vybavení pracoviště geografie. A to nepřipomínám náročnost učitelských programů výpočetní techniky.

Mám pocit, že by bylo dobré se naučit více naslouchat jeden druhému a jsem rád, že byl zahájen podnětný dialog. Rada věcí pak snad bude jasnějších a řada problémů možná menších, než se nám jeví dnes.

Doc. J. Lasovský, CSc.,
děkan Přírodovědecké fakulty UP

Budeme znovu obětováni?

Mám na mysli naléhavé potřeby vysokých škol ve vztahu k připravovanému státnímu rozpočtu na rok 2001. Je to otázka pouze řečnická, neboť odpověď je zřejmá: ano, naši situaci vlada neřeší a nebude řešit ani v příštím roce. Znovu se výrazně posílí balík peněz pro nižší školství (na platy učitelů, na internet apod.), i když počet žáků trvale klesá, a opět se „zřídí“ balík financí na vysoké školství, kterým Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy uměle brzdí žádoucí výraznější nárůst počtu vysokoškoláků, i když společenská poptávka po terciárním vzdělávání je čím dál naléhavější. Problém totiž skutečně není ani tak v prázdné státní pokladně, jako v prioritách MŠMT. Naplní-li se jeho záměry, platy učitelů vzrostou za poslední dva roky celkem o 31 %, přičemž naše platy zůstávají, poté, kdy se vysoké školy staly veřejnoprávními institucemi, neměnné a v ročním součtu spíše klesají: nemáme na osobní ohodnocení, na tzv. třináctý plat atd. Středoškolští učitelé už nyní vydělají za rok více než odborní asistenti. Vysoké školy se na trhu práce svými platy neustále propadají. Lidové noviny 12. 10. 2000 uvedly, že „méně než deset tisíc hrubého si podle údajů ČSÚ měsíčně vydělají třeba i číšníci a servírky, chovatelé skotu, hrobníci, pomocníci dělníci, pekaři nebo poštovní doručovatelé“. Musíme doplnit zahanbující údaj, že do této kategorie patří i doktorandi ve vědeckém studiu, asistenti a odborní asistenti českých vysokých škol.

O naší „pozici“ na MŠMT svědčí prohlášení náměstka pro vysoké školy Průši. Nedávno v Rádiu Svobodná Evropa tvrdil, že omezení počtu nových vysokoškoláků je výsledkem konsensu mezi Českou konferencí rektorů a ministerstvem. V České televizi

dokonce spokojeně konstatoval, že vysoké školy nejsou v kritické situaci, protože žádný z rektorů se neodvází říct, že jeho škola je ve špatném stavu. Víte, proč si něco takového může dovolit „náš“ náměstek? Protože **my sami mlčíme**. Od roku 1996 jsem inicioval a formuloval tři protesty AS FF a AS UP proti způsobu financování vysokých škol. Řeknu vám, že to jsou jen naivní pokorné suplinky k císaři do Vidně, kterými ztrácíme čas. Naše každodenní přežívání bez jakékoliv perspektivy je ponižující a stále naléhavěji klade základní otázku po smysluplnosti naší práce. Nechci už být svědkem, či dokonce účastníkem každoročního rvačky fakult o ohodnanou kost státního příspěvku pohozenou Ministerstvem, či směšného dělení několikamilionové „rezervy“ UP, když nám chybí desítky milionů. Podmínky, v nichž pracujeme, nejsou normální. Soudím, že budeme-li krátký čas stejně důkladně **nepracovat**, jako už řadu let se snažíme úporně zachránit, co se stejně zachránit nedá, učiníme pro budoucnost českého vysokého školství mnohem více.

Díky „konstruktivnímu vyjednávání“ České konference rektorů s vládou, které po léta k ničemu nevede, a v důsledku mlčení akademické obce včetně studentů se stávame spoluviníky současné krize vysokoškolského vzdělávání mladé generace. Když nad tím přemýšlím, náměstek Průša má vlastně pravdu.

A tak se vás, kolegyně a kolegové, ptám: chcete v tomhle dál pokračovat?

Doc. J. Štefanides, CSc.,
vedoucí Katedry teorie a dějin
dramatických umění FF UP, člen AS FF

... A TENTO TÝDEN...

25. ŘÍJNA

Teoretické ústavy LF UP, Hněvotínská 3, 16 hod.: Prednáškový večer Kliniky tělovýchovného lékařství LF UP a FN Olomouc. Splňuje podmínky kontinuálního postgraduálního vzdělávání lékařů.

Speciální mateřská a základní škola pro sluchově postižené (jídelna), tř. Kosmonautů 4, 14 hod.: 3x0 (Olomoucké Otolaryngologické Oddělení). Pořádá Otolaryngologická klinika LF UP a FNO

Aula FF UP, 13.30 hod.: Univerzita třetího věku. Zahájení studijního roku 2000–2001 a imatrikulace. Pořádá: UP Olomouc

Katedra historie, posluchárna 13, 16.45 hod.: Josef Šusta. Doktorské čtení. Pořádá: Katedra politologie a evropských studií FF UP

Lékařská fakulta UP, tř. Svobody 8, posluchárna č. 31., 11 hod.: Seminář centra „G 250“. Poslední z řady seminářů Centra analytické chemie molekulárních struktur věnovaný jeho průběžným výsledkům práce.

Posluchárna Katedry anorganické a fyzikální chemie PŘF UP, Křížkovského 10, 14 hod.: Doc. P. Hobza, DrSc. (ředitel Ústavu fyzikální chemie J. Heyrovského ČAV Praha) – Molekulové interakce v chemii. Seminář s přednáškou pořádá Česká společnost chemická a Katedra anorganické a fyzikální chemie PŘF UP.

25. – 27. ŘÍJNA

Výstaviště Flora Olomouc, Smetanovy sady, pavilony A, E, 10–18 hod.: LIBRI – 15. knižní Olomouc, 6. literární festival.

-red-

Z nástěnků Katedry historie FF UP

Souostroví Gulag v roce 1964: „Za co sedíš, taváříš?“ „Ale nadával jsem na tajemníka Menšíkova. A ty?“ „Já jsem chválil tajemníka Menšíkova. A ty?“ ptají se třetího. „Já jsem tajemník Menšíkov.“

4) V případě spolupráce dalšího partnera – města Olomouce či nějakého sponzora (např. automobilka Škoda prodala desítky či stovky Felicií, které výhradně používají vznikající sbory kosovské policie) – by byl možný ambicióznější projekt, např. obnova dětských hřišť a sportovišť (Univerzita v Příštině má Fakultu tělesné kultury). To považuji za nesmírně důležité, protože především děti, poznamenané traumaty války, potřebují mít kde si hrát a „vybit“ přebytečnou energii, jinak by tato energie mohla být nasměrována k destruktivním formám zábavy a trávení volného času.

5) Je možné najít na Univerzitě v Příštině partnery a vypracovat společný projekt (výzkumný či jiný) na řešení problémů z nejrůznějších oborů. Z oblasti životního prostředí by to mohl být např. výzkum oblastí vhodných pro rozvoj turistického ruchu, příprava podkladů pro vyhlášení národního parku (dosud v Kosovu takový park není, přitom minimálně dvě horské oblasti by byly vhodnými kandidáty), projekt řešení odpadů ve vybraném městě či obci atd.

Podobně by jistě šlo najít náměty z mnoha jiných oblastí, kde bychom se formou konzultací, poradenství či konkrétních prací mohli na obnově Kosova

JAK JE (MOŽNÁ) NEZNÁTE...

Červeným vínem u nás vyháníme ze sklepa...

Čtenářům Žurnálu UP je **doc. RNDr. Josef Pešák, CSc.**, z Ústavu lékařské biofyziky LF UP zřejmě znám jako odborník, který stojí za úspěchem pravidelných seminářů pořádaných univerzitním Společenstvím pro studium hlasu a řeči, o nichž v našem týdeníku informuje. Doc. J. Pešák, CSc., je původním povoláním fyzik se zaměřením na fyziologickou akustiku, jeho velkým koníčkem je ovšem lidová hudba.

Jak jste se, pane docente, dostal ke zpívání s cimbálovou muzikou?

V roce 1979 jsme koupili chalupu v Kudlovicích u Uherského Hradiště. Z tohoto kraje pocházela moje babička, mám tu proto spoustu více či méně vzdálených příbuzných. V Kudlovicích právě tehdy začínal působit folklórní soubor Lúčka, který měl svoji cimbálovou muziku se sólisty – zpěváky, chasu o asi deseti tanečních párech a mužský sbor. A s tímto sborem jsem začal také hned zpívat, protože lidové písně ze Slovácka a cimbálovou muziku jsem měl vždycky rád. S Lúčkou jsme doposud absolvovali nespočetná vystoupení, nejen pódiová, ale i rozhlasová a televizní. Nahráli jsme také dvě CD (U muziky su já chlap, 1992, a Velikonoční rozjímání, 1995–96), pravidelně se zúčastňujeme folklórních festivalů doma (Strážnice, Vlčnov, Rožnov, Dolní Lomná, Hluk, Východná aj.) a vystupujeme také v zahraničí (1983 Zagreb, 1985 finské Alajärvi, 1987 německý Schopfheim a Belgie, 1989 Polsko, 1991 Francie). Z našeho pobytu ve středním Finsku natočilo ostravské studio ČT pořad „Kule Suomi“, k němuž jsem napsal scénář.

Vaše spolupráce s folklórním souborem Lúčka se tedy neomezuje jen na zpívání v jeho mužském, „mužáckém“ sboru, ale zahrnuje také psaní scénářů k pořadům lidové hudby?

Ano, pro náš soubor jsem jich napsal asi deset, například pro „Návštěvní večery“ a pravidelná „Vinobraní“, pro „Strážnické slavnosti“ (1987) a pro „Východnou“ (1987), či pro brněnský televizní pořad „Muzikanti, hrejte“ (1987). Po roce 1990 jsem začal spolupracovat také s folklórním souborem Olšava z Uherského Brodu a stal se jeho externím členem.

Dokončení na str. 6

podílet. Protože je Kosovo nyní v centru zájmu mezinárodních organizací, je také šance na získání prostředků na společný projekt z mezinárodních zdrojů (WHO, UNDP, FAO, EU...) značná.

Závěrem bych rád zdůraznil, že cesta, byť krátká, byla pro mne velkým obohacením a jsem přesvědčen, že by byla obohacením pro každého. Možnost vidět poválečnou obnovu země a třeba i zakusit mírné nepohodlí pomůže vidět naše domácí problémy v mezinárodních souvislostech a tedy i v lepším světle.

Do Kosova je (na rozdíl od klasických rozvojových zemí) celkem snadné se dostat (letecky komerční linkou asi za 16 000 Kč, v omezeném počtu případně jako dobrovolník Charity, Adry či Člověka v tísni zadarmo letadlem OBSE z Vidně; automobilem nyní objíždí kousek přes Rumunsko a Makedonii, v budoucnosti snad ale opět i přes Černou Horu). Myslím, že je to pro akademickou obec Univerzity Palackého výzva, aby partnerskou Univerzitu v Příštině podpořila, minimálně formou knižních darů, přijetím studentů k pobytu u nás a snad i formou společných projektů.

RNDr. P. Nováček, CSc.,
Centrum interdisciplinárních studií UP

Pro Olšavu jsem napsal scénáře k pořadu „Nad Korytnú je hájíček“ (1990) o Ferdinandu Tomkovi, dlouholetém předsedovi olomouckého Žerotína a sběrateli lidových písní, dále scénář vystoupení věnovaného 40. výročí souboru (1991) či k „Vánočnímu večeru“ (1994). Nyní připravovaný pořad k 50. výročí vzniku Olšavy má zatím pracovní název „Světlušky“ a je inspirován lidovými pověstmi z Uherskobrodské. Krátce jsem také spolupracoval s hradišťanským primášem Jurou Pavlicou, který je mimočodem také mým příbuzným, a sice na přípravě pořadu ke 400. výročí narození J. A. Komenského. Společně s prof. V. Frolcem jsme v 80. letech recenzovali uherskohradišťskému dr. J. Hubáčkovu rukopisy inspirované vyprávěním jeho matky o životě prostých lidí na hradišťském Dolníčku. Poslední z knížek byla vydána v roce 1985 a měla název „Vonička z dědiny“.

Napsat scénář pro takový pořad musí být poměrně náročné, spolupracujete v této oblasti s odborníky z oblasti národopisu nebo s historiky?

Ano, spolupracuji s olomouckými archíváři, například s dr. S. Kovářovou, nebo s Mgr. V. Kláskem ze Státní vědecké knihovny v Olomouci. V časopise Malovaný kraj, který je věnován národopisu a historii Slovácka, mi nedávno vyšel článek K počátkům Kudlovic, jehož obsah jsem mimo jiné konzultoval i s vedoucí Katedry historie FF UP doc. I. Bartečkem, CSc.

K lidovým písničkám a cimbálovce neodmyslitelně patří také dobré víno...

Máte pravdu. U naší chalupy v Kudlovicích jsem vybudoval vinný sklep a dělám si vlastní víno. Vinohrad nemám, hrozny nakupuji. U nás, v nejsevernější vinařské oblasti na Moravě, se pěstují především bílé odrůdy. Červeným, nabídně-li se na závěr koštu ve sklepě, se podle nepsané úmluvy taktně dává najevo, že je čas končit. Já osobně dávám přednost Burgundskému, Ramánskému bílému, Rýnskému ryzlinku, Tráminu a samozřejmě Sauvignonu, mám rád i Müllera-Thurgau. Vloni jsem zkusil zpracovat novou odrůdu Aurelius. Je zajímavé, že to naše tvrdé, „selské víno“ zachutnalo i mým francouzským příbuzným z oblasti Beaujolais, které loni vyvdala moje dcera. Během svatební hostiny mi totiž zetova francouzská přízeň vypila skoro všechny zásoby.

Za rozhovor poděkovala

R. Fířková

Ilustrační foto z archivu doc. J. Pešáka (zcela vpravo).